

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู
อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี¹

Public Participation Affecting the Effectiveness of Waste Management
Study of Kong Thanu Subdistrict Administrative Organization
Mueang Lopburi District Lopburi Province.

อดิศักดิ์ ดาวงษ์²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะและ (2) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ โดยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 100 คน

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.41 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.33 สำหรับด้านประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพในการขนย้าย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.48 รองลงมา คือ ประสิทธิภาพในการลดปริมาณขยะ มีค่าเฉลี่ย 4.37

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ประสิทธิภาพ, การบริหารจัดการขยะ

Abstract

This independent study was a survey research design aiming (1) to study public participation waste management (2) to study waste management effectiveness to study public participation affecting waste management effectiveness. The data were collected from using questionnaires. The sample group used in this research is

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการทวีปริญญาโท หลักสูตรทวีปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

100 peoples Kong Thanu Subdistrict Administrative Organization, Mueang Lopburi District, Lopburi Province. The statistics used for data analysis were Frequency, Percentage, Mean, and Standard Deviation. The results of the study found that. Public participation waste management overall and all aspects was in the most level. with an average of 4.30, When considering each side being the highest is the participation of the beneficiaries. was in the most level. with an average of 4.41 As for the effectiveness of waste management overall and all aspects was in the most level. with an average of 4.38, When considering each side it was found that waste management effectiveness The transport At the highest level with an average of 4.48 Followed by the effectiveness of reducing waste with an average of 4.37

Keywords: participation, effectiveness, waste management

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมถูกทำลายจนทำให้ขาดความสมดุลทางธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดวิกฤตด้านความเป็นอยู่ โดยเฉพาะด้านสุขภาพอนามัยที่เกิดจากมลพิษทั้งในอากาศ แม่น้ำลำคลองและบนพื้นดิน ซึ่งขยะ ถือเป็นปัญหาสำคัญทางด้านสิ่งแวดล้อมประการหนึ่งที่อยู่กับสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบทมาอย่างยาวนาน และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกๆ ปี อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบกับวิถีชีวิตที่ปรับเปลี่ยนไป จึงมีการคิดค้นพัฒนานวัตกรรมสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างหลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เกิดปริมาณของวัสดุเหลือใช้ ทั้งจากภาคครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเพิ่มปริมาณขยะ ได้แก่ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์และขยะอันตราย (กรมควบคุมมลพิษ, 2561: 21) สถานการณ์ขยะในประเทศไทย ปี 2562 มีปริมาณขยะเกิดขึ้น 28.7 ล้านตันเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ประมาณร้อยละ 3 โดยมีการคัดแยกขยะจากต้นทางด้วยกระบวนการ 3 ช ได้แก่ ใช้น้อย ใช้ซ้ำและนำกลับมาใช้ใหม่ ในจำนวน 12.6 ล้านตัน คิดเป็นประมาณร้อยละ 44 ส่วนใหญ่ คือ ขยะรีไซเคิล เช่น แก้ว กระดาษและพลาสติก เป็นต้น มีการกำจัดขยะขยะรีไซเคิลอย่างถูกต้อง จำนวน 10.3 ล้านตัน คิดเป็นประมาณร้อยละ 36 โดยปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกจัดการตั้งที่กล่าวมาข้างต้นมี

สัดส่วนที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 11 สาเหตุที่ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นมาจากการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและขยายตัวของชุมชนเมือง ตลอดระยะเวลาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาขยะพลาสติกเกิดขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 2 ล้านตัน โดยมีการนำกลับไปใช้ประโยชน์ประมาณ 0.5 ล้านตัน ส่วนที่เหลือ 1.5 ล้านตัน เป็นพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (single use plastic) โดยไม่มีการนำกลับไปใช้ประโยชน์ ในปี 2562 ปัญหาขยะพลาสติกและขยะทะเล ได้รับความสนใจทั้งภาครัฐและเอกชน จึงมีการผลักดันนโยบายและมาตรการการจัดการขยะ เช่น การณรงค์สร้างจิตสำนึกและการลดปริมาณขยะพลาสติกและผ่านแผนปฏิบัติการจัดการขยะชุมชน (กรมควบคุมมลพิษ, 2562: 99)

ปัญหาดังกล่าว ขยะ จึงเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วโลก รัฐบาลไทยจึงได้หยิบยกปัญหาขยะให้เป็น “วาระแห่งชาติ” โดยมีแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะของประเทศ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสังคมปลอดขยะ เน้นการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง กลางทางและปลายทาง อีกทั้งมติคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการขยะ โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีกระจายอยู่ทุกจังหวัด อำเภอและตำบล ด้วยเหตุนี้องค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนูซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ในการกำกับขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานราชการที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2542 ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนูมีอำนาจและหน้าที่หลักตามมาตรา 66, 67 และ 68 โดยเฉพาะมาตรา 67 (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537.) ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนูจึงได้แสวงหาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านการเก็บขยะ การขนย้ายขยะและการเลือกใช้วิธีการจัดการขยะโดยให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด โดยใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ วิธีการและเทคโนโลยีต่างๆในการเก็บรวบรวมและจัดการขยะ แม้ว่าหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการขยะจะเป็นของท้องถิ่น แต่ปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จขึ้นได้หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือและพฤติกรรมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นั้นๆ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู ได้มองเห็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้นั้น คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนและทุกภาคส่วนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการขยะ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ว่ามีกระบวนการดำเนินการอย่างไร การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการจัดการขยะได้อย่างถูกต้องและ

เหมาะสม โดยให้ประชาชนและทุกภาคส่วนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการขยะ และศึกษาว่าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดและมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง ในการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนอันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของชุมชนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

สมมติฐานการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรีหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด

วิธีการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู ในปี 2562-2563 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดสัดส่วนตัวอย่างตามหมู่บ้าน จำนวน 14 หมู่ คำนวณกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 100 คน และขอบเขตระยะเวลาการศึกษา ตั้งแต่กันยายน 2562 - ตุลาคม 2563
2. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะ

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

William Erwin (1976: 138) ได้ให้หมายความ การมีส่วนร่วม หมายถึงกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันกับประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่

Arnstien (1969: 182) มีแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลยย่อมไม่ได้ผล เพราะการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้ความรู้ตลอดจนการใช้อำนาจ เพื่อให้สามารถควบคุมกิจกรรมนั้นได้จึงจะก่อให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของ Berkley (1975: 200) ให้ความหมาย การเข้าไปมีส่วนร่วม หมายความว่า การที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการทำงานเท่าที่สามารถกระทำได้

Cohen & Uphoff (1977: 7-26) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมหมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมในการเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการรับหรือแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

Richardson Ann (1983: 168) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การที่ผู้นำอนุญาตให้ผู้ตามจำนวนมากที่สุดที่จะทำได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้มากที่สุด เป็นต้นว่า การยอมให้ผู้ตามหรือผู้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และแม้กระทั่งเลือกตั้งผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาด้วย และ Caayupan (1985: 15-16) ได้ให้นิยามการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ผู้ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนามีโอกาส และใช้โอกาสนี้มีส่วนในสิ่งที่เขามีอยู่ได้แสดงสิ่งที่เขารู้สึกตลอดจนการพูดสิ่งที่เขาต้องการ และประสานสิ่งเหล่านี้ทั้งหมดเพื่อวางแผนดำเนินงานให้บรรลุอะไร ที่ไหน และทำอย่างไรตามที่พวกเขาคิด จะเป็นโดยได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานน้อยที่สุดจากการศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วม พบว่า นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความหมายไปในทำนองเดียวกัน โดยใช้แนวคิดของ Cohen & Uphoff (1977: 7-26) เป็นพื้นฐานการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมซึ่งแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1977: 7-26) ผู้วิจัยจึงกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร

ประสิทธิผล เป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้ในกานตัดสินใจว่าการบริหารของหน่วยงานหรือองค์การใดองค์การหนึ่งสามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลที่ได้รับและผลสำเร็จของงาน มีความเกี่ยวข้องกับผลงานที่องค์การพึงประสงค์

โดยที่ Price (1963: 318 cited in Lawless, 1979 : 33) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลขององค์การ ว่าประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีตัวบ่งชี้ของประสิทธิผลขององค์การ มี 5 อย่างด้วยกันได้แก่ ความสามารถในการผลิต ขวัญ การปรับตัว การปฏิบัติตัวตามแบบอย่าง และก็เป็นปึกแผ่นขององค์การ ส่วน Chester (1966: 18-19) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง การดำเนินการขององค์การนั้น เพื่อมุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ การดำเนินงานที่เรียกว่าก่อให้เกิดประสิทธิผลขององค์การนั้น คือการดำเนินงานเพื่อที่จะให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ส่วน Fiedler (1967: 9) ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง การที่กลุ่มสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ถือว่าเป็นประสิทธิผลของกลุ่ม ในส่วนของ Reddin (1971: 312-338) และ Barnard (1968: 58) มีแนวคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกันกล่าวคือ ประสิทธิผลขององค์การเป็นเรื่องของการกระทำของผู้บริหารที่จะกระทำให้งานหรือผลของงานบรรลุตามความคาดหวังซึ่งเป็นการตอบสนองตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างสมบูรณ์ ซึ่งตัวชี้วัดความเข้มของการตอบสนองจะกลายมาเป็นตัวชี้วัดความเข้มของวัตถุประสงค์

Steers (1977: 55) ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การ คือ การที่ผู้นำได้ใช้ความสามารถในการแยกแยะการบริหารงาน และการใช้ทรัพยากรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในส่วนของ Seashore & Yuchtman (1991: 379) ให้ความหมายของประสิทธิผลขององค์การ คือ ความสามารถขององค์การในการนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและมีคุณค่าจากสภาพแวดล้อมมาใช้ประโยชน์เพื่อสนับสนุนการดำเนินการขององค์การ และ Gibson Other (1982: 812) นิยามคำว่าประสิทธิผลขององค์การไว้ดังนี้ ประสิทธิผลขององค์การ เป็นเรื่องของการกระทำใดๆที่มุ่งหมายจะได้รับผลอะไรสักอย่างที่เกิดขึ้น การกระทำหรือความพยายามจะมีประสิทธิผลสูงต่ำเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าผลที่ได้รับตรงนั้น ตรง ครบถ้วน ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และใช้พลังงานน้อยเพียงใด และในส่วนของ Kopelman (1986: 24) ได้พิจารณาในเรื่องของประสิทธิผลขององค์การว่าขึ้นอยู่กับผลิตภาพ โดยที่ผลิตภาพ คืออัตราส่วนของการผลิตต่อปัจจัยนำเข้า

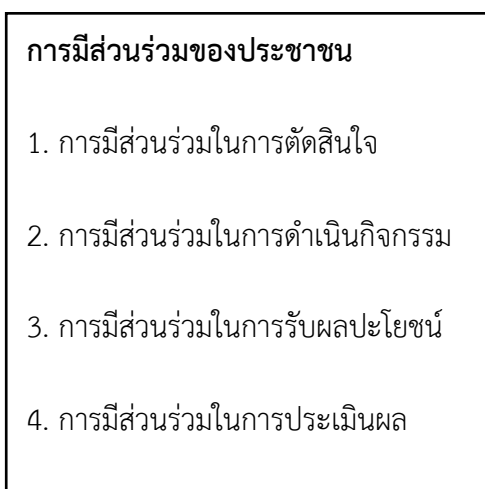
จากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลขององค์การ สรุปได้ว่า ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การที่จะดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

กรอบแนวคิดการวิจัย

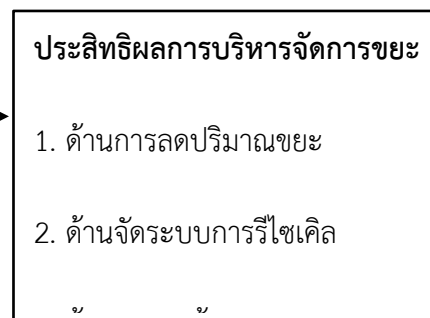
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

โดยการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารจัดการขยะ ผู้วิจัยได้นำ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ของ Cohen & Uphoff (1977: 7-26) ซึ่งประกอบไปด้วย 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มาใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และกำหนดให้เป็น ตัวแปรอิสระ (independent variable) สำหรับประสิทธิผลขององค์การในการบริหารจัดการขยะ ผู้วิจัยได้นำหลักการของ สลิตา กิ่งกัน (2559: 92-94) มาอธิบายถึงประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการลดปริมาณขยะ 2) ด้านจัดระบบการรีไซเคิล 3) ด้านการขนย้าย และ 4) ด้านระบบกำจัดขยะ และผู้วิจัยได้กำหนดให้เป็นตัวแปรตาม (dependent variable) นำ มา ส ร ำ ง เป็น กรอบ แนว คิ ด ก าร วิ จ ัย ได้ ดัง นี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี สถานภาพสมรส มีอาชีพเกษตรกร/ทำนา/ทำไร่ กับพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และมีรายได้ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตารางที่ 1

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ค่าเฉลี่ย \bar{x}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.21	0.451	มากที่สุด
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	4.33	0.406	มากที่สุด
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.41	0.385	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.25	0.433	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.30	0.330	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี โดยรวม อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ที่ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม อยู่ที่ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ที่ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21

ตารางที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ

ประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ ของ อบต.โก่งธนู โดยรวม	ค่าเฉลี่ย \bar{x}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านการลดปริมาณขยะ	4.37	0.488	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการระบบรีไซเคิล	4.34	0.444	มากที่สุด
3. ด้านการขนย้าย	4.48	0.396	มากที่สุด
4. ด้านระบบกำจัดขยะ	4.35	0.457	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.38	0.369	มากที่สุด

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโก่งธนู อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี โดยรวมทั้งหมดมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการขนย้าย มีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 รองลงมาด้านการลดปริมาณขยะ อยู่ที่ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ด้านระบบกำจัดขยะ อยู่ที่ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการจัดการระบบรีไซเคิล มีความคิดเห็นอยู่ที่ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34

สรุปและการอภิปรายผล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี สถานภาพสมรส มีอาชีพเกษตรกร/ทำนา/ทำไร่ กับพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง มีการศึกษาระดับต่ำ

กว่าปริญญาตรี และมีรายได้ 5,001-10,000 บาทต่อเดือน อาจกล่าวได้ว่าประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นกลุ่มวัยที่มีแต่งงานครบครันแล้วซึ่งอาชีพหลักก็ทำเกษตรกรรม/ทำนา/ทำไร่ หรือไม่ก็เป็นพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง ที่ประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่ จึงทำให้คนกลุ่มนี้มีความสนใจที่เข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นร่วมในการตัดสินใจ ร่วมในการดำเนินกิจกรรม ร่วมในการรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมในการประเมินผล

2. จากผลการศึกษาประสิทธิผล ซึ่งประกอบไปด้วย 1. ด้านการลดปริมาณขยะ 2. ด้านการจัดการระบบรีไซเคิล 3. ด้านการขนย้าย 4. ด้านระบบกำจัดขยะ ประสิทธิภาพขององค์การจะประสบผลสำเร็จไม่ได้เลยหากประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือไม่ว่าจะเป็นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ตลอดจนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชน ดังนั้นประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการจัดการขยะ เข้ามามีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรเพื่อแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชน

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมนำขยะในครัวเรือนมาทำเป็นปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ ดังนั้น ประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์และร่วมเก็บขยะในชุมชน ร่วมในการนำขยะในครัวเรือนมาทำเป็นปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ มีการจัดทำจุดคัดแยกขยะภายในครัวเรือนอีกทั้งใช้ถุงผ้า ปิ่นโต หรือตะกร้า มาซื้อสินค้าเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟม

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะในครัวเรือนแล้วนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ ดังนั้น ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการลดขยะ เช่น ขวดพลาสติก ขวดแก้ว หรือถุงพลาสติกที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ อีกทั้งยังร่วมเป็นสมาชิกสวัสดิการกองทุนธนาคารขยะเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อผลประโยชน์จะได้ตกเป็นของทายาทเมื่อสมาชิกเสียชีวิตลง

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลจากการประเมิน เพื่อนำไปจัดทำแผนงานการบริหารจัดการขยะ ดังนั้น ประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานการจัดการขยะของชุมชน

มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะการจัดการขยะแก่องค์การบริหารส่วนตำบล โกงธนูและร่วมเสนอผลการประเมินการดำเนินงานการจัดการขยะของชุมชนเพื่อนำไปจัดทำแผนงาน การบริหารจัดการขยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะ มีดังนี้

1. ด้านการลดปริมาณขยะ ข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ การรณรงค์ให้ ประชาชนหลีกเลี่ยงการใช้สินค้าที่ผลิตจากวัสดุที่กำจัดยาก เช่น โฟม พลาสติก ดังนั้น องค์การบริหาร ส่วนตำบล โกงธนู ควรรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเลือกซื้อสินค้าที่มีการบรรจุภัณฑ์จากวัสดุ ธรรมชาติ และสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการดำเนินการตามหลักการ 3Rs ได้แก่ การลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะ จากแหล่งกำเนิดและนำขยะกลับมาใช้ใหม่

2. ด้านการจัดการระบบรีไซเคิล ข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ การรณรงค์ให้ ทุกครัวเรือนจัดทำ การคัดแยกขยะทั้ง 4 ประเภท ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล โกงธนู ควรประสานกลุ่มอาสาสมัคร ชมรม หรือนักเรียน ให้มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการซื้อ-ขาย ขยะเพื่อส่งเสริมการมีรายได้ครัวเรือนและเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการคำนวณปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจริง ต่อวัน ต่อคนกับจำนวนประชาชนในพื้นที่ เพื่อเปรียบเทียบกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในปีที่ผ่านมา

3. ด้านการขนย้าย ข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ การรณรงค์ให้มีการแปรสภาพ ขยะด้วยวิธีบดให้มีขนาดเล็กลงหรืออัดเป็นก้อนเพื่อลดปริมาตรขยะ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล โกงธนู ควรกำหนดนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการขนขยะเพื่อลดปริมาณขยะตกค้าง และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการแพร่ระบาดของเชื้อโรคสู่ประชาชน อีกทั้ง ควรออก ข้อบัญญัติในการจัดการระบบขนขยะให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การกำหนดช่วงเวลาความถี่ใน การขนขยะ

4. ด้านระบบกำจัดขยะ ข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ การมีระบบการคัดแยก ขยะแต่ละประเภท ก่อนนำไปขายผู้ประกอบการ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล โกงธนู ควรดำเนินการทดลองระบบกำจัดขยะแบบผสมผสาน ทั้งระบบเผา ระบบฝังกลบและระบบหมัก ทำปุ๋ย ก่อนที่จะกำหนดเป็นมาตรการให้ประชาชนปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบท โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน

2. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น โรงพยาบาล ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียน วัด มัสยิด องค์กรเอกชนและผู้ประกอบการร้านรับซื้อของเก่า

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีข้อจำกัดในเชิงเทคนิค เนื่องจากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเท่านั้น หากผู้ที่สนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในมิติเชิงกว้างและเชิงลึก ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodology) ซึ่งจะเสริมข้อดีและกลบข้อด้อยของการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างลงตัวและเหมาะสม

References

- Cohen, J.M.& Uphoff,N.T. (1977). **Rural development participation: concepts and measures for project design, implementation and evaluation.** New York: Cornell University.
- Hinkle D. E. (1998). **Applied Statistics for the Behavioral Sciences.** Boston: Houghton Mifflin.
- Kong Thanu Subdistrict Administrative Organization (2563). Annual report. Lopburi: Kong Thanu Subdistrict Administrative Organization.
- Lalida Kingkan (2559). **Waste management of local administrative organization in amphoe mueang, sakaeo province** Bangkok Metropolis: Burapha University.
- Pollution Control Department. (2562). **Management of solid waste in the community.** Bangkok Metropolis: reasonable person
- Price (1963: 318 cited in Lawiess, 1979 : 33) **Organizational effectiveness: An inventory of proposition.** New York: Richards Irwin.

Steers,R.M. (1977). **Antecedents and outcomes of organizational commitment.**

AdministrativeScience Quarterly, 22(3), 46-49.

Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.Third edition.** New York: Harper and